

Wacław Siwak

Niepokalana : Patronka marianów

Salvatoris Mater 12/3/4, 196-215

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dwadzieścia lat temu w uroczystość Zwiastowania Pańskiego (25 III 1986 r.) Święta Kongregacja Zakonników i Instytutów Świeckich wydała dekret¹ aprobujący i zatwierdzający odnowione, czyli dostosowane do współczesnych warunków życia oraz posoborowej teologii i prawa kanonicznego *Konstytucje Zgromadzenia Księży Marianów Niepokalanej Poczęcia Najświętszej Maryi Panny*. Obchodzimy więc w tym roku „porcelanowy” jubileusz zatwierdzenia rzeczonych Konstytucji.

Każdy jubileusz, kierując ludzką myśl ku temu, co przeszłe, niejako odsyła do „źródeł”, a tym samym staje się okazją do przypomnienia tego, co najbardziej istotne. Refleksja nad czasem minionym wiąże się z pewnym rachunkiem sumienia: jak został ten czas przeżyty; jak wykorzystany; co zostało zrealizowane, a co nie; na ile pozostaliśmy wierni pierwotnym założeniom? Rachunek sumienia nad przeżytym czasem to jednak nie wszystko. Jubileusz także otwiera na przyszłość. Refleksja nad tym, co minęło, każe nam również w pewien sposób programować naszą przyszłość. Stąd też możemy powtórzyć za Donaldem S. Petraitisem, Przełożonym Generalnym Zgromadzenia Księży Marianów, że dzieło od-

Ks. Wacław Siwak

Niepokalana – Patronka marianów*

SALVATORIS MATER
12(2010) nr 3-4, 196-215

nowy nie zostało zakończone wraz z zatwierdzeniem Konstytucji. Teraz *pilnym zadaniem staje się [...] kontynuacja odnowy poprzez skuteczne wprowadzanie przepisów w czyn, mają one bowiem kształtować nasz mariański styl życia, prowadzący nas do wzmożonego postępu duchowego, jak też*

*gorliwszego wypełniania apostołskiej misji zgromadzenia*².

Żeby skutecznie wprowadzać przepisy prawa w życie, trzeba je przede wszystkim znać. Stara łacińska maksyma mówi: *repetitio est mater studiorum* – „powtarzanie jest matką studiów”. Myślę, że ową zasadę można rozciągnąć również na sferę wyżej wspomnianą. Przypominanie, powtarzanie służy lepszemu poznaniu ustaw, a wnikanie w ich treść owocuje ich lepszym egzystencjalnym zastosowaniem.

Okrągła dwudziesta rocznica zatwierdzenia Konstytucji staje się dla nas okazją do pochylenia się nad najważniejszymi zagadnieniami obecnymi w tekście dokumentu, który dopełniają normy bardziej szczegółowe, znaj-

* Artykuł publikowany w: *Droga życia*, red. J. KUMALA, Licheń Stary 2007, 83-106.

¹ Por. ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONNIKÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *Dekret*, w: *Konstytucje i Dyrektorium Zgromadzenia Księży Marianów Niepokalanej Poczęcia Najświętszej Maryi Panny*, Warszawa 1991, 29-30.

² *Pismo Przełożonego Generalnego*, w: *Konstytucje i Dyrektorium...*, 27.

dujące się w Dyrektorium. Niewątpliwie jednym z istotnych wymiarów tożsamości mariańskiej jest maryjny wymiar tego Zgromadzenia. Temu wymiarowi chcemy się bliżej przyjrzeć poprzez pryzmat dogmatycznej prawdy o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny, w świetle mariańskich Konstytucji i Dyrektorium. Dwuczłonowe sformułowanie tytułu: *Niepokalana – Patronka marianów*, zawiera w sobie metodologiczny klucz ekspozycji materiału.

1. Niepokalana marianów

Specyfikę maryjnego charyzmatu marianów wyraża misterium Niepokalanego Poczęcia³. Ta prawda wiary określa Zgromadzenie, Jego tożsamość. Stanowi ona ideę, z której należy wyprowadzać dzieła życia duchowego i apostołskiego⁴. Stąd też najpierw przyjrzymy się bliżej temu charyzmatowi, tak w sensie zjawiskowym, jak i doktrynalnym.

1.1. Immakulistyczny charyzmat marianów

Zgromadzenie Marianów, jak wiemy, zostało powołane do istnienia przez Sługę Bożego o. Stanisława Papczyńskiego⁵, w celu propagowania, obrony i szerzenia kultu Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny⁶. Chociaż sam Założyciel pisał niewiele o prawdziu Niepokalanego Poczęcia⁷, to jednak sama nazwa i tytuł Zgromadzenia, zalecenie noszenia białego habitu „na cześć czystego Poczęcia Pani Naszej” (*in honorem candidae Conceptionis Dominae Nostrae*), umieszczanie obrazów Maryi Niepokalanej w zakonnych celach, kościołach i klasztorach, zakładanie „Bractw Niepokalanego Poczęcia”, codzienne odmawianie Małego Oficjum o Niepokalanym Poczęciu NMP i różnych maryjnych aktów strzelistych oraz posty poprzedzające uroczystości maryjne⁸, nie pozostawiają wątpliwości co do związków marianów z prawdą wiary,

³ Por. J. KUMALA, *Niepokalanie Poczęta ikoną miłosierdzia Trójjedynego Boga. Inspiracje dla życia duchowego i apostołatu*, w: *Tajemnica Bożego Miłosierdzia w charyzmacie mariańskim. Materiały międzynarodowego sympozjum teologicznego Licheń, 12-16 maja 2003*, red. TENZE, Licheń 2004, 128.

⁴ Por. TAMŻE, 130.

⁵ Por. B. ŁOZIŃSKI, *Leksykon zakonów w Polsce. Informator o życiu konsekrowanym*, Warszawa 1998, 74.

⁶ Por. D. KWIATKOWSKI, *Niepokalane Poczęcie NMP w pismach i dokumentach Sł. Bożego o. Stanisława Papczyńskiego (1631-1701)*, „Salvatoris Mater” 3(2001) nr 1, 238.

⁷ Por. TAMŻE, 275.

⁸ Por. TAMŻE, 276-277.

mówiącą o wolności Maryi od grzechu pierworodnego, której ślubowali bronić nawet za cenę własnej krwi⁹.

Można powiedzieć, że burzliwe dzieje historii dogmatu¹⁰ pisały również historię Zgromadzenia, które doczekało się 8 XII 1854 r. uroczystego orzeczenia doktrynalnego nieomylnie stwierdzającego, że *Najświętsza Maryja Panna od pierwszej chwili swego poczęcia, na podstawie szczególnej łaski i przywileju wszechmogącego Boga, mocą przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa, Zbawiciela rodzaju ludzkiego - została zachowana nietknięta od wszelkiej zmazy grzechu pierworodnego, jest prawdą przez Boga objawioną, i dlatego wszyscy wierni powinni w nią wytrwale i bez wahania wierzyć*¹¹. Z tego faktu mogło się radować tylko 70 pozostających przy życiu członków Zgromadzenia skazanego przez zaborców na wymarcie¹². Jednak Pan miał inne plany. Dzieło ratunku, odnowy i reformy bł. ks. Jerzego Matulaitisa-Matulewicza przeprowadzone na początku XX wieku otworzyło nowy rozdział w historii Zgromadzenia.

Zainicjowana przez Sługę Bożego o. Papczyńskiego i odnowiona przez bł. Matulewicza forma życia zakonnego nazywana „mariańską szkołą duchowości”, charakteryzuje się oprócz akcentowania potrzeby osiągnięcia doskonałości chrześcijańskiej w oparciu o osobisty związek i przyjaźń z Trójcą Świętą, a zwłaszcza wszczęcie w Jezusa Chrystusa i żywy z Nim kontakt oraz pamięć na rzeczy ostateczne, przede wszystkim kultem Maryi Niepokalanie Poczętej i Jej naśladowaniem¹³. Przez ostatnie wieki, od czasów „Norma Vitae” Papczyńskiego¹⁴, wiele się zmieniło, ale zasadniczy, maryjny – immakulistyczny charyzmat pozostał do dziś¹⁵.

⁹ Por. TAMŻE, 275.

¹⁰ Por. K. KOWALIK, *Virgo Immaculata – historia dogmatu*, w: *Niepokalana Matka Chrystusa. Materiały z sympozjum mariologicznego Lublin, 23-24 kwietnia 2003 roku*, red. K. KOWALIK, K. PEK, Częstochowa- Lublin 2004, 9-26.

¹¹ PIUS IX, *Bulla Ineffabilis Deus*. Definicja dogmatu o Niepokalanym Poczęciu NMP, w: *Breviarium fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, oprac. S. Głowa, I. Bieda, Poznań 2000⁴, VI, 89, s. 269.

¹² Por. Z. PROCZEK, *Maryjny w życiu i działalności Marianów w XIX wieku*, w: *Niepokalana. Kult Matki Bożej na ziemiach polskich w XIX wieku*, red. B. PYLAK, Cz. KRAKOWIAK, Lublin 1988, 352.

¹³ J. MISIUREK, *Mariańska szkoła duchowości*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin-Kraków 2002, 488.

¹⁴ Szczegóły zob.: D. KWIATKOWSKI, *Niepokalane Poczęcie NMP...*, 266-272.

¹⁵ Por. A. SIKORSKI, *Problem chryzmatyczności i eklezjotypiczności maryjnego charyzmatu Księży Marianów w świetle ich posoborowego ustawodawstwa*, w: *Przewodniczka. Kult Matki Boskiej w Polsce od Lumen gentium do Redemptoris Mater 1964-1987*, Jasna Góra-Częstochowa 1994, 541-552; TENŻE, *Maryjny charyzmat Marianów w świetle liturgicznych tekstów okresu posoborowego*, w: *Nosicielka Ducha Pneumatofora. Materiały z kongresu mariologicznego Jasna Góra, 18-23 sierpnia 1996*, red. J. WOJTKOWSKI, S.C. NAPIÓRKOWSKI, Lublin 1998, 477-488.

Autor niniejszego opracowania naliczył (o ile się nie pomylił) dwadzieścia paragrafów Konstytucji zawierających literalne odniesienia do Maryi¹⁶ (plus jeden paragraf z odniesieniem do różańca¹⁷). W tej liczbie paragrafów o charakterze maryjnym, szesnaście przywołuje Maryję w Jej tytule Niepokalanego Poczęcia¹⁸. Dyrektorium zawiera dużo mniej takich maryjnych odniesień. Na dziewięć paragrafów o charakterze maryjnym¹⁹, pięć z nich zawiera treść immaculistyczną²⁰.

Zapytajmy, jaką treść doktrynalną zawierają te paragrafy?

1.2. Aspekty treściowe Niepokalanego Poczęcia w Konstytucjach

Najpierw należy zauważyć, że dogmat o Niepokalanym Poczęciu uroczystie ogłoszony bullą *Ineffabilis Deus*, której istotny fragment przytoczyliśmy wyżej, został wyrażony językiem *kairosu* określonego kontekstu teologiczno-kulturowego. Zgłębiając daną prawdę dogmatyczną, zawsze trzeba mieć na uwadze, że zasadniczy depozyt wiary (niezmienny) jest przekazywany w szacie ludzkiego słowa, które zawsze ma charakter pewnej analogiczności, aspektowości, jak również zmienności formy wyrażania (pojęcia, terminologia). Można powiedzieć, że jedna i ta sama rzeczywistość Bożego Objawienia zostaje ciągle na nowo odczytywana, pogłębiana, wyrażana w nowych formach lingwistycznych, przy jednoczesnym zachowaniu zasadniczego sensu i istoty treści²¹. Powyższa zasada bardzo wyraźnie uwidacznia się w rozumieniu dogmatu o Niepokalanym Poczęciu.

Samo sformułowanie dogmatyczne, w brzmieniu dokumentu z 1854 r., zwraca uwagę na wolność Maryi od grzechu pierworodnego. Każdy potomek Adama rodzi się w tym grzechu. Ona jedyna z całego rodzaju ludzkiego, mocą przewidzianych zasług Zbawiciela – Jej Syna, została zachowana od tego grzechu. Mamy tutaj do czynienia z negatywnym wymiarem (aspektem) tej prawdy wiary. Współczesne nauczanie Kościoła zwraca uwagę na pozytywny wymiar niepokalanego poczęcia Maryi, którym jest Jej wyjątkowa świętość. Maryja Niepokalana to przede wszystkim osoba „pełna łaski” od chwili swego poczęcia²². Na ten wymiar szczególną

¹⁶ Por. K 1, 2, 6, 14, 16, 17, 18, 21, 23, 40, 43, 56, 63, 68, 77, 117, 145, 166, 176, 200.

¹⁷ Por. TAMŻE, 75.

¹⁸ Por. TAMŻE, 1, 2, 6, 14, 16, 18, 21, 23, 63, 68, 77, 117, 145, 166, 176, 200.

¹⁹ Por. D 2, 3, 35, 40, 46, 49, 50, 93, 194.

²⁰ Por. TAMŻE, 2, 3, 40, 93, 194.

²¹ Por. L. BALTER, *Dogmatów ewolucja. I. W teologii katolickiej*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, kol. 16.

²² Por. S.C. NAPIÓRKOWSKI, *Podstawy prawdy o Niepokalanym Poczęciu i podanie jej przez Kościół do wierzenia*, w: *Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie. Ma-*

uwagę zwracał Jan Paweł II, który nauczał, że *pozytywną konsekwencją zachowania od „wszelkiej zmaży grzechu pierworodnego” jest ustrzeżenie od jakiegokolwiek grzechu i ogłoszenie doskonałej świętości Maryi, dla której to doktryny definicja dogmatyczna stanowi fundamentalny wkład. Istotnie, negatywne sformułowanie przywileju maryjnego, uwarunkowane poprzednimi kontrowersjami na temat grzechu pierworodnego, które wystąpiły na Zachodzie, powinno być zawsze uzupełnione pozytywnymi wypowiedziami na temat świętości Maryi, wyraźnie uwypuklanej w tradycji wschodniej*²³. Widzimy tutaj jakby przełożenie akcentów. Prawda pozostaje ta sama, ale wyrażona inaczej. Moglibyśmy powiedzieć, że to druga strona tego samego medalu.

Biblijnym fundamentem dla ukazywania pozytywnego wymiaru tajemnicy Niepokalanego Poczęcia jest przede wszystkim scena zwiastowania, w której anioł zwrócił się do Maryi z pozdrowieniem *chaire - raduj się* i nazywając Ją *kecharitomene - pełna łaski* (Łk 1, 28). Anioł zwracając się do Maryi słowem *kecharitomene* uczynił z niego imię własne Dziewicy z Nazaretu²⁴. Imię w tradycji semickiej wyraża jakby istotę osoby czy rzeczy, do której się odnosi; ukazuje najgłębszy wymiar osobowości²⁵, stąd też warto postawić pytanie o znaczenie wyrażenia „pełna łaski”.

„Łaski pełna” jest prostym tłumaczeniem greckiego wyrażenia *kecharitomene*, który jest imiesłowem biernym. Z tego też powodu właściwym tłumaczeniem powinno być: „uczyniona pełną łaski” lub „napelniona łaską”. Takie tłumaczenie podkreśla charakter „pełni łaski” jako daru Boga dla Dziewicy. Termin ten występuje w formie imiesłowu czasu przeszłego dokonanego, co podkreśla doskonałość i trwałość łaski, jak również jej pełnię. To samo wyrażenie występuje w Ef 1, 6 w znaczeniu „obdarzyć łaską” i wskazuje obfitość łaski, którą otrzymujemy od Ojca w Jego umiłowanym Synu²⁶. Przez pełnię łaski Maryja otrzymała przedziwną doskonałość świętości i stała się stworzeniem idealnym, jakiego pragnął Bóg, które nigdy, nawet w najmniejszym stopniu, nie sprzeciwiło się woli Bożej. Niepokalane Poczęcie Maryi ukazuje blask, pełnię i ideał człowieczeństwa, do jakiego Bóg przeznaczył człowieka w pierwotnym

---

terialy z sympozjum mariologiczno-maryjnego Niepokalanów, 15-17 października 2004 roku, red. D. MASTALSKA, Częstochowa-Niepokalanów 2005, 35-36.

²³ JAN PAWEŁ II, *Niepokalana: dogmatyczna definicja przywileju* (Audiencja generalna, 12.06.1996), w: *Jan Paweł II o Matce Bożej 1978-1998*, t. 4, red. A. SZOSTEK, Warszawa 1999, 174.

²⁴ Por. RM 8.

²⁵ Por. H. CAZELLES, *Imię. Stary Testament*, w: *Słownik teologii biblijnej*, red. X. LÉON-DUFOUR, Poznań-Warszawa 1985, 322-323.

²⁶ Por. JAN PAWEŁ II, „*Łaski pełna*” (Audiencja generalna, 8.05.1996), w: *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. 4, 161.

stwórczym zamyśle²⁷. *Maryja została w sposób dogłębny i na stałe przeniknięta łaską, czyli uświęcona*²⁸. Sobór Watykański II nazywa Maryję za Ojcami Kościoła „całą świętą”, jakby utworzoną przez Ducha Świętego i ukształtowaną jako nowe stworzenie, ubogaconą od pierwszej chwili poczęcia blaskiem szczególnej świętości²⁹.

Trzeba powiedzieć, że Konstytucje i Dyrektorium mاریanów ukazują misterium Niepokalanego Poczęcia przede wszystkim w **pozytywnym wymiarze tej prawdy**. Gdyby wziąć pod uwagę odniesienia treściowe, to tylko dwukrotnie dokument ten wyraża pośrednio ujęcie negatywne Niepokalanego Poczęcia.

Pierwszy raz w numerze szóstym, w którym przedstawiany jest mاریjny charakter Zgromadzenia, dla którego tajemnica Niepokalanego Poczęcia była i jest *szczególnym znakiem, mocą i radością mariańskiego powołania*, dzięki czemu *Maryja pobudza współbraci do ufności w nieskończoną owocność dzieła odkupienia, do unikania wszelkiego, nawet najmniejszego grzechu*³⁰. Podobne ujęcie znajdujemy w numerze dwudziestym trzecim traktującym o Niepokalanej jako wzorze cnót. Fragment ten zaleca mاریanom przewycięzanie grzechu, a tym samym wzrastanie w świętości, a pomocą w powyższym jest wpatrywanie się w Maryję, świecąca przykładem całej wspólnoty³¹.

W pozostałych przypadkach znajdujemy odniesienia o charakterze pozytywnym. Co nie znaczy, że wykluczony jest wymiar negatywny. Zachowanie od grzechu pierwotnego zawiera się już w samym sformułowaniu „Niepokalane Poczęcie”, którego treść jest wierzącym znana i przez to samo (i przede wszystkim) tak percypowana. Wymiar pozytywny natomiast jest mniej oczywisty. Stąd też musi być wyrażany poprzez słowne akcenty. Możemy powiedzieć, że w Konstytucjach mariańskich znajdujemy ogromne dowartościowanie aspektu pozytywnego.

W tym wymiarze Niepokalana mاریanów jawi się przede wszystkim jako pobudzająca *do gorącego ukochania czystości serca, do przejoenia całego życia łaską i miłością Bożą, do budowania Kościoła w jedność, tak „aby był święty i nieskalany”*³². Jest Ona Patronką, przez którą Jej wierni synowie mają dążyć do Chrystusa³³. Niepokalana jawi się jako

²⁷ Por. TENŻE, *Niepokalana naszym wzorem* (Aniol Pański, 8.12.1997), w: *Jan Paweł II o Matce Bożej 1978-1998*, t. 5, red. A. SZOSTEK, Warszawa 1999, 464.

²⁸ TENŻE, *Doskonała świętość Maryi* (Audjencja generalna, 8.05.1996), w: *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. 4, 163.

²⁹ LG 56.

³⁰ K 6.

³¹ Por. TAMŻE, 23.

³² TAMŻE, 6.

³³ Por. TAMŻE, 16.

wzór cnót pomocny we wzrastaniu w świętości³⁴ oraz *wzór nowego człowieka, który żyje z pełni Chrystusowej łaski i cnoty*³⁵. A sama świętość Kościoła w sposób szczególny ujawnia się i zarazem umacnia w praktyce rad ewangelicznych, które stanowią najodpowiedniejsze środki oczyszczenia serca, a zarazem upodobniają do Chrystusa i Maryi Niepokalanej, i przez to stają się *dla świata widomym znakiem Królestwa niebieskiego, znakiem, który może i powinien pociągnąć skutecznie innych chrześcijan do ochoczego wypełniania obowiązków własnego powołania*³⁶. Zgodnie ze szczególną misją całego Zgromadzenia, która polega na podejmowaniu usilnych starań, *aby wszyscy, którzy jeszcze odbywają swą ziemską pielgrzymkę, jak i ci również, którzy po tym życiu doznają oczyszczenia, osiągnęli wraz ze wszystkimi świętymi pełnię dojrzałości i wiecznego szczęścia w Chrystusie*³⁷.

Mariologia współczesna, w odniesieniu do dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Maryi, zwraca uwagę, aby pogłębiać pewne „punkty widzenia” owej prawdy. Jeden z nich – najważniejszy (pozytywny wymiar) rozważaliśmy wyżej. Zwrócimy także uwagę na inne, za bardzo miarodajnym w tej dziedzinie dokumentem Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej (PAMI): *Matka Pana*³⁸, równocześnie próbując odnaleźć owe nowe „punkty widzenia” w Konstytucjach i Dyrektorium.

Przed wszystkim teologia współczesna odczytuje dogmat Niepokalanego Poczęcia w **wymiarze charytologicznym**, gdyż *Niepokalane Poczęcie Maryi było rzeczywiście owocem „samej łaski”, czystym darem Ojca, Syna i Ducha. To zdarzenie poświadcza, że Maryja była usprawiedliwiona przez samą łaskę, a nie przez swoje zasługi*³⁹. Konstytucje korespondują z tym wskazaniem w numerze osiemnastym, gdzie pouczają, że Najświętsza Maryja Panna Niepokalana *dzięki łasce Bożej została wywyższona po Synu ponad wszystkich aniołów i ludzi*⁴⁰. Dowartościowanie łaski w wykładzie prawdy o Niepokalanym Poczęciu ma doniosły wymiar ekumeniczny, gdyż jest to punkt pewnego konsensusu między tradycją katolicką a protestancką, mimo nieprzyjęcia przez tę ostatnią dogmatu jako takiego⁴¹.

³⁴ Por. TAMŻE, 23.

³⁵ TAMŻE, 145.

³⁶ TAMŻE, 21.

³⁷ TAMŻE, 2.

³⁸ PAPIESKA MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA MARYJNA, *Matka Pana. Pamięć – Obeność – Nadzieja. Niektóre aktualne zagadnienia dotyczące postaci i misji Najświętszej Dziewicy Maryi*, „Salvatoris Mater” 4(2003) nr 3, 311-398 (dalej: *Matka Pana*).

³⁹ TAMŻE, 351.

⁴⁰ K 18.

⁴¹ GRUPA Z DOMBES, *Maryja w Bożym planie i w komunii świętych*, „Salvatoris Mater” 3(2001) nr 4, p. 269, 368.

Element konsensusu podzielonych Kościołów zakorzeniony jest w teologii łaski. Reformacja w nauce o usprawiedliwieniu (uświęceniu) kładzie nacisk na absolutnie darmową inicjatywę Boga w darze Jego łaski (*sola gratia*). Wydaje się, że nauka o Niepokalanym Poczęciu winna być także rozumiana w oparciu o zasadę *sama łaska*. *Niepokalane Poczęcie nie jest związane z osobistymi zasługami Maryi, ale jest w pełni dziełem Boga, który „wybrał nas w Nim przed założeniem świata, abyśmy byli w miłości święci i nieskalani przed Jego obliczem” (Ef 1, 4)*⁴². Można w zupełności zgodzić się ze zdaniem o. prof. Napiórkowskiego, który Niepokalane Poczęcie widzi przede wszystkim jako pierwszą łaskę, absolutnie darmową, będącą dziełem Bożego miłosierdzia, która radykalnie ukazuje uprzedniość łaski w stosunku do jakiegokolwiek zasługi. Maryja nie istniejąc przed poczęciem – nie mogła zasługiwać⁴³.

Maryja otrzymała tę wyjątkową i niepowtarzalną łaskę nie dla większej chwały. Była to łaska przygotowująca Ją do funkcji Bożomacierzyńskiej. *Z tego punktu widzenia Niepokalane Poczęcie Maryi ukazuje się jako wymóg poprzedzający wcielenie Słowa: przygotowanie Jego „godnego mieszkania”*⁴⁴. Niepokalane Poczęcie ma wyraźny **aspekt chrystologiczny**, gdyż związane jest ściśle z tajemnicą wcielenia. Może wprost tego akcentu nie znajdziemy w Konstytucjach i Dyrektorium, jednak możemy dopatrywać się go w korelowaniu tytułu Niepokalana z tytułem Matka Boga⁴⁵, nazywaniu Ją Niepokalaną „Matką względem Chrystusa”⁴⁶, „Dziewiczą Matką” Chrystusa⁴⁷ oraz ukazywaniu Jej macierzyńskiej opieki względem Syna Bożego, który pod opieką Niepokalanej *wzrastał w mądrości i łasce u Boga i u ludzi oraz osiągnął pełną doskonałość swojej ludzkiej natury*⁴⁸.

Z aspektem chrystologicznym bardzo ściśle wiąże się **perspektywa soteriologiczna** odczytywania immaculistycznego dogmatu, naświetlająca uniwersalizm odkupienia i objawiająca, że Maryja jest jego wspaniałym owocem⁴⁹. Teologia stwierdza, że również Maryja podlega prawu odkupienia. Ona najbardziej korzysta ze zbawczego dzieła. Poprzez zachowanie od grzechu i obdarowanie pełnią świętości jest odkupiona w „sposób

⁴² TAMŻE, p. 270, 368-369.

⁴³ Por. S.C. NAPIÓRKOWSKI, *Niepokalane Poczęcie jako dzieło Bożego miłosierdzia*, w: *Tajemnica Bożego Miłosierdzia...*, 124-125.

⁴⁴ *Matka Pana*, 352.

⁴⁵ Por. K 16; D 93.

⁴⁶ K 23.

⁴⁷ Por. TAMŻE, 40.

⁴⁸ TAMŻE, 145.

⁴⁹ Por. SC 103.

wzniosły”⁵⁰. A wszystko to wypływa z odkupicielskiej krwi przelanej przez Syna (por. Ef 1, 7)⁵¹. W takim też duchu Konstytucje, przedstawiając obecność elementu maryjnego w samym charakterze i środkach apostołatu Zgromadzenia, polecają wpatrywanie się, kontemplację Niepokalanej Dziewicy, ukazując Ją przy tym jako *doskonale dzieło Boże, najwspanialszy owoc Chrystusowego odkupienia*⁵².

Maryja jako pokorna Służebnica Pańska w tej tajemnicy uczestniczyła. Konstytucje mówią, że Maryja, będąc doskonale zjednoczoną z Chrystusem i pod Jego zwierzchnictwem, służyła tajemnicy odkupienia⁵³. Autorzy dokumentu posłużyli się w tym punkcie piękną biblijną metaforą, a przy tym teologicznie poprawnie nośnym tytułem „Służebnicy” i pojęciem służby. Określenie „sługa” w Biblii odnosi się do tych wszystkich, którzy mają do spełnienia misję dla dobra ludu wybranego: Abrahama (Rdz 26, 24), Izaaka (Rdz 24, 14), Jakuba (Wj 32, 13; Ez 37, 25), Jozuego (Joz 24, 29) i Dawida (2 Sm 7, 8)⁵⁴. Jan Paweł II w jednej z katechez zauważa pewne podobieństwo postawy Maryi do postawy Mojżesza, stojącego u początku Starego Przymierza, który odpowiadając na powołanie Pana, nazywa siebie sługą (por. Wj 4, 10; 14, 31). Sługami są również nazywani prorocy i kapłani, których zadaniem jest formowanie Ludu Bożego do wiernej służby Bogu. Prorok Izajasz wychwala wzór wierności Bogu „cierpiącego sługi Jahwe”, która wypływa z nadziei na odkupienie grzechów narodu (por. Iz 42-53). Również postacie kobiet dostarczają przykładów wierności. Do takich należy królowa Estera, zanosząca prośby o ocalenie Żydów i nazywająca siebie wielokrotnie „służebnicą” (Est 4, 17)⁵⁵. Czasownik „służyć” w Piśmie Świętym wyraża przede wszystkim ideę poddania się Bogu⁵⁶. Stąd też istotą maryjnej służby w tajemnicy odkupienia jest Jej posłuszeństwo Bogu wyrażone w *fiat*, poprzez które stała się, mówiąc językiem św. Ireneusza i Konstytucji, *przyczyną zbawienia zarówno dla siebie, jak i dla całego rodzaju ludzkiego*⁵⁷. Tak naucza Sobór Watykański II, który w VIII rozdziale Konstytucji o Kościele wyklada: *Ojciec miłosierdzia pragnął, by Wcielenie poprzedziła zgoda tej, która została przeznaczona na matkę, aby w ten sposób, podobnie jak kobieta przyczyniła się do śmierci,*

⁵⁰ Por. LG 53.

⁵¹ Por. *Matka Pana*, 352.

⁵² K 117.

⁵³ Por. TAMŻE, 56.

⁵⁴ Por. C. AUGRAIN, M.F. LACAN, *Sługa Boży*, w: *Słownik teologii biblijnej...*, 886.

⁵⁵ Por. JAN PAWEŁ II, *Posłuszna Służebnica Pańska* (Audjencja generalna, 4.09.1996), w: *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. 4, 204.

⁵⁶ Por. C. AUGRAIN, M.F. LACAN, *Służyć*, w: *Słownik teologii biblijnej...*, 889.

⁵⁷ K 56.

tak również kobieta przyczyniła się do życia. [...] Tak więc Maryja, córka Adama, zgadzając się na słowo Boże, stała się Matką Jezusa, a przyjmując zbawczą wolę Bożą całym sercem, wolna od wszelkiego grzechu całkowicie poświęciła samą siebie, jako służebnicę Pańską, osobie i dziełu swego Syna, [...] służąc misterium odkupienia⁵⁸. Właśnie ta służba zasadza się na wyrażeniu przez Maryję zgody, czyli przyjęciu słowa objawiającego Boga. Jej *fiat* jest wolnym i świadomym aktem przyzwolenia, po którym dopiero nastąpiła realizacja zbawczego wcielenia⁵⁹. Z powyższych racji możemy udział Maryi w tajemnicy naszego odkupienia sprowadzić do Jej *fiat*. Zgoda, będąca wynikiem posłuszeństwa woli Boga, stanowi istotę tego udziału. Podobnie zresztą jak i samo dzieło Chrystusa. Ono również możemy sprowadzić do Jego *fiat* wypowiedzianego (wypowiadanego) Ojcu. Chrystus nas zbawił przez posłuszeństwo Ojcu. Istotą zbawczego dzieła Chrystusa jest wypełnienie woli Ojca.

Papieska Akademia Maryjna w swoim dokumencie, dotyczącym niektórych aktualnych zagadnień związanych z postacią i misją Maryi, zwraca również uwagę na potrzebę, a wręcz konieczność lektury prawdy o Niepokalanym Poczęciu Maryi w kluczu **ekleziologicznym**, przede wszystkim poprzez ukazywanie wydarzenia Niepokalanego Poczęcia Maryi w odniesieniu do odpowiadającego mu na płaszczyźnie sakramentalnej wydarzenia chrztu świętego, który przecież gładzi grzech pierworodny⁶⁰. W takim też kluczu możemy odczytywać pierwszy zasadniczy paragraf Konstytucji ukazujący marianów w Kościele: *Zgromadzenie Księży Marianów Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny jest w łonie Kościoła braterską wspólnotą duchownych i świeckich, którzy złączeni wzajemną miłością i misją apostołską – szerzą chwałę Bożą i dążą do ewangelicznej doskonałości. Współbracia, dobrowolnie odpowiadając na wezwanie Bożej miłości, podejmują obowiązek życia wspólnego i świadczenia doskonałej miłości, aby mocą nowej i szczególnej konsekracji oddawszy się Chrystusowi i Jego Kościołowi przez profesję rad ewangelicznych, przynosić obfitsze owoce łaski chrztu świętego⁶¹*. Trzeba zauważyć, że liturgia uroczystości Niepokala-

⁵⁸ LG 56.

⁵⁹ Autor niniejszego opracowania przebadał pod tym kątem nauczanie Jana Pawła II i może autorytatywnie stwierdzić, że według papieża *fiat* Maryi ma doniosłe znaczenie historiozbawcze. Zgoda Maryi warunkuje wcielenie. Bez *tak* Maryi Jezus nie wcieliłby się, nie byłby się narodził, nie mógłby się narodzić. Jej *fiat* było niezbędne i konieczne. Maryja swoim „Niech mi się stanie” pozwoliła, przyzwoliła, zdecydowała o wcieleniu. Por. W. SIWAK, „*Fiat mihi secundum verbum*”. *Maryja w tajemnicy Wcielenia według Jana Pawła II*, Lublin 2001, 80-85.

⁶⁰ Por. *Matka Pana*, 353.

⁶¹ K 1.

lanego Poczęcia niejako wkłada w usta Maryi pieśń wdzięczności: *Cieszę się i raduję w Panu [...], ponieważ otoczył mnie płaszczem sprawiedliwości, jak „oblubienicę zdobną w klejnoty” [antyfona na wejście];* uwielbia Boga, który w Niepokalnym Poczęciu *naznaczył początek Kościoła, oblubienicy Chrystusa bez zmyzy i zmarszczki, rozblaskującej pięknem (prefacja);* oraz odczytuje w perspektywie mariologicznej fragment Listu do Efezjan 5, 25-27: *Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić, [...] aby osobiście stawić przed sobą Kościół jako chwalebny, nie mający skazy czy zmarszczki, czy czegoś podobnego, lecz aby był święty i nieskalany.* Każdy z nas należy do oblubieńczego i synowskiego stanu nowego Ludu Bożego. Obrazem i personifikacją tego wszystkiego jest Maryja Niepokalana. Dlatego też słowa Listu do Efezjan, mówiące o odwiecznym wybraniu w Chrystusie do świętości i nieskalaności oraz przeznaczeniu do przybranego synostwa Bożego (por. Ef 1, 3-5), dotyczą całej wspólnoty kościelnej. Właśnie w tajemnicy chrztu chrześcijanin staje się adoptowanym synem Ojca, a tym samym nieskalanym przed Jego obliczem⁶². Dlatego też szczególnym powołaniem marianów jako wspólnoty Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny jest przynoszenie coraz obfitszych owoców łaski chrztu świętego.

2. Patronka marianów

Maryja Niepokalana według Konstytucji nazywana jest Patronką Zgromadzenia⁶³, a Jego członkowie powinni Ją szczególnie czcić. Na czym polega owa cześć? Można sprowadzić ją do dwóch podstawowych form: uciekanie się do Jej macierzyńskiej opieki i naśladowanie Jej cnót.

2.1. Patronka orędująca

W sensie liturgicznym przez patrona rozumie się Najświętszą Maryję Pannę, świętych i błogosławionych, którzy na podstawie starożytnej tradycji lub prawnego ustanowienia – są czczeni jako nasi orędownicy u Boga⁶⁴. Patron – ten, kto się kimś, czymś opiekuje, obrońca, opiekun, protektor⁶⁵. W takim też znaczeniu Maryja Niepokalana jest czczona jako Patronka marianów.

⁶² Por. *Matka Pana*, 353.

⁶³ Por. K 6, 16.

⁶⁴ Por. KONGREGACJA SPRAW KULTU BOŻEGO, *Ustanawianie Patronów*, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, t. 6, z. 2, red. i tł. E. SZTAFROWSKI, Warszawa 1975, 376.

⁶⁵ Por. *Słownik języka polskiego*, t. 2, red. M. SZYMCZAK, Warszawa 1994⁹, 621.

Już w drugim paragrafie Konstytucji odnajdujemy stwierdzenie, że Zgromadzenie realizuje swoją apostołską misję *pod przewodnictwem i opieką Maryi Niepokalanie Poczętej*⁶⁶. A paragraf szesnasty, traktujący wprost o Maryi jako głównej Patronce, wśród wielu przejawów maryjnej czci, zaleca Jego członkom *wzywanie Jej usilnymi prośbami oraz uciekanie się do Niej we wszelkich potrzebach z największą ufnością*⁶⁷. Tenże paragraf obdarowuje Maryję jeszcze innymi tytułami, takimi jak: „Matka Kościoła”, „Królowa i Pani”, „przemożna Wspomożycielka” i „najukochańsza Matka”, które podkreślają macierzyński i opiekuńczy charakter maryjnego patronatu.

Maryjne orędownictwo, nazwane w Konstytucjach „potężnym”, jest wielką pomocą, wsparciem w posłudze apostołskiej marianów, której celem jest doprowadzenie jak największej liczby ludzi do zjednoczenia z Bogiem. Sam dynamizm apostołski winien wypływać z miłości Niepokalanej względem Chrystusa i Kościoła. Miłością tą członkowie Zgromadzenia winni się ciągle ożywiać⁶⁸.

Według Konstytucji i Dyrektorium troska o zachowanie czystości winna być szczególnie w Zgromadzeniu, któremu patronuje Niepokalana. Dyrektorium przypomina mariańskim współbraciom o obowiązku umiłowania życia czystego i unikania z całą usilnością tego wszystkiego, co mogłoby je skazić. Nie jest to zadanie łatwe, stąd stosując różne środki (nadprzyrodzone i naturalne) winni ufać *w pomoc Bożą i wstawiennictwo Dziewicy Niepokalanej*⁶⁹, co oczywiście sugeruje konieczność uciekania się do Niej. *Gorące wzywanie Niepokalanej Dziewicy Maryi*⁷⁰ jest jedną z podstawowych form pomocy, skutecznych w realizacji zakonnej troski o zachowanie, strzeżenie i pielęgnowanie ewangelicznej czystości.

Konstytucje i Dyrektorium wielokrotnie zalecają praktykę różańca świętego, którego odmawianie jednej części, wraz z rozważaniem odnosnych tajemnic, zalecane jest jako codzienne ćwiczenie pobożne każdego ze współbraci⁷¹; oraz jako nabożeństwo specjalne odprawiane wspólnotowo, o ile to możliwe z udziałem wiernych, w październiku⁷².

Modlitwa ta jest również szczególną formą pomocy świadczonej zmarłym, tak ściśle zresztą związanej z charyzmatem mariańskim. Dy-

⁶⁶ K 2.

⁶⁷ TAMŻE, 16.

⁶⁸ Por. TAMŻE, 23.

⁶⁹ Por. D 2.

⁷⁰ TAMŻE, 3.

⁷¹ Por. K 75.

⁷² Por. D 35.

rektorium postanawia, że po śmierci każdego ze współbraci, oprócz odpowiedniej liczby mszy świętych odprawianych w intencji zmarłego, wszyscy członkowie prowincji mają w tej intencji ofiarować również przez miesiąc swój codzienny różaniec⁷³. Analogicznie w przypadku śmierci rodziców współbraci, wszyscy członkowie danego domu winni ofiarować część różańca⁷⁴, a w przypadku śmierci papieża marianie zobowiązani są do odmawiania w jego intencji przez tydzień części różańca we wszystkich domach Zgromadzenia; podobnie w przypadku śmierci biskupa diecezjalnego, z tym, że obowiązek ten spoczywa tylko na domach teje diecezji⁷⁵.

2.2. Patronka wzorcza

Drugi wymiar patronatu maryjnego możemy sprowadzić do wzorczości Jej życia. Jest to bardzo często występujący, wręcz dominujący aspekt patronatu Niepokalanej. Konstytucje ukazują Maryję jako wskazującą drogę w podążaniu za Chrystusem⁷⁶, która *świeci całej wspólnoty wybranych jako wzór cnót*⁷⁷. Jest Ona *przykładem doskonałego zjednoczenia z Chrystusem*⁷⁸; powszechnym wzorem życia chrześcijańskiego⁷⁹; wzorem nowego człowieka⁸⁰. Stąd też podstawowy dokument zaleca marianom, aby cnoty swojej Patronki ze wszystkich sił naśladowali⁸¹; upodobniali się *w miłości do Chrystusa i Maryi Niepokalanej*⁸²; podążali Jej śladami⁸³, czyniąc swoimi *macierzyńskie uczucie Niepokalanej Dziewicy*⁸⁴ i przyswajając sobie Jej cnoty *przez synowską miłość i naśladowanie*⁸⁵. Konstytucje ukazują również wartość wzorczości Maryi w posłudze apostołskiej marianów, którzy mają prowadzić innych chrześcijan do uznawania przodującego stanowiska Bogarodzicielki, jak też pobudzać ich do dziecięcej miłości ku tej Matce Miłosierdzia oraz do naśladowania Jej cnót⁸⁶.

⁷³ Por. TAMŻE, 46.

⁷⁴ Por. TAMŻE, 49.

⁷⁵ Por. TAMŻE, 50.

⁷⁶ Por. K 6.

⁷⁷ TAMŻE, 23.

⁷⁸ TAMŻE, 56.

⁷⁹ Por. TAMŻE, 117.

⁸⁰ Por. TAMŻE, 145.

⁸¹ Por. TAMŻE, 16.

⁸² TAMŻE, 21.

⁸³ Por. TAMŻE, 43.

⁸⁴ TAMŻE, 63.

⁸⁵ TAMŻE, 145.

⁸⁶ Por. TAMŻE, 117.

Należy zauważyć, że Konstytucje bardzo dobrze korespondują z nuczaniem Kościoła, które w ostatnim czasie bardzo mocno dowartościowało w kulcie maryjnym naśladowanie Jej cnót⁸⁷. Zwróćmy uwagę na dwa najważniejsze dokumenty w tej materii.

VIII rozdział Konstytucji Dogmatycznej o Kościele Soboru Watykańskiego II podkreśla, że *prawdziwa pobożność nie polega ani na czymś i przemijającym uczuciu, ani na jakiejś próżnej latwowierności, lecz pochodzi z wiary prawdziwej, która prowadzi nas do uznania wyjątkowego wyniesienia Bożej Rodzicielki i pobudza do dziecięcej miłości ku naszej Matce oraz do naśladowania Jej cnót*⁸⁸. Według Soboru prawdziwy kult maryjny zasadza się na wierze, autentycznej miłości i naśladowaniu cnót Maryi. Wszystkie te elementy czci maryjnej odnajdujemy w paragrafach 16, 117, 145 mariańskich Konstytucji⁸⁹. Przy maryjnym naśladowaniu musimy postawić duży wykrzyknik. Jak dwa pierwsze (wiara i miłość do Maryi, z których wypływa modlitwa do Niej) jakoś zawsze funkcjonowały w myśleniu pobożnościowym, tak naśladownictwo Maryi wydaje się być trochę zapomnianym rysem pobożności maryjnej i dobrze, że Konstytucje uwalniają na ten problem członków Zgromadzenia powołanego również w celu krzewienia autentycznej czci maryjnej.

Drugi dokument godny przywołania to adhortacja apostołska Pawła VI o czci i naśladowaniu Najświętszej Maryi Panny, Matki Kościoła - *Signum Magnum* (13 V 1967)⁹⁰. Papież mocno podkreśla, że prawdziwe nabożeństwo do Maryi polega na odtwarzaniu Jej cnót w swoim życiu. Jest to tak ważna sprawa, iż Ojciec Święty nie waha się powiedzieć: *Jednakże ani łaska Boskiego Odkupiciela, ani możne wstawiennictwo Jego Rodzicielki [...], ani Jej górująca świętość nie mogłyby nas doprowadzić do*

⁸⁷ Zob. W. SIWAK, *Naśladować Matkę*, „Informator Rycerstwa Niepokalanej” (1997) nr 10, 319-320.

⁸⁸ LG 67.

⁸⁹ Por. K 16. *Główna Patronka: Tytułarną Patronką Zgromadzenia jest Niepokalanie Poczęta Najświętsza Maryja Panna, [...] Jej [...] powinni okazywać szczególną część, synowską miłość i poświęcenie; przez Nią niech dążą do Jezusa; niech Ją często używają usilnymi prośbami; do Niej we wszelkich swych potrzebach z największą ufnością niech się uciekają; Jej cnoty niech ze wszystkich sił naśladowują; 117. Element maryjny: [...] Niech również pod przewodnictwem Kościoła starają się prowadzić innych chrześcijan do uznawania przodującego stanowiska Bogarodzicielki, jak też pobudzać ich do dziecięcej miłości ku tej Matce Miłosierdzia oraz do naśladowania Jej cnót. 145. Niepokalana — wzór nowego człowieka: [...] Współbracia, [...] Jej zaś cnoty niech starają się przyswoić sobie przez synowską miłość i naśladowanie [podkreślenia moje – W.S.].*

⁹⁰ Tekst polski np.: *Adhortacja apostołska Signum magnum Ojca Świętego Pawła VI o czci i naśladowaniu Najświętszej Maryi Panny, Matki Kościoła*, w: *Matka Odkupiciela Matką Kościoła. Dokumenty*, Na zlecenie Komisji Maryjnej Episkopatu Polski, Warszawa 1990, 225-236.

portu zbawienia, gdyby z naszej strony nie odpowiadała im ustawicznie wola oddawania czci Jezusowi Chrystusowi i Bogarodzicy Dziewicy przez pobożne naśladowanie cnót, jakimi się Oni dwoje odznaczyli⁹¹. Chrześcijanin na pierwszym miejscu winien naśladować Jezusa Chrystusa, Papież nazywa to „drogą królewską”. Jednak naśladowanie Maryi nie tylko nie odwodzi od kroczenia śladami Chrystusa, ale *nawet czyni je miłszym i łatwiejszym*⁹². Marianie według wskazań swoich Konstytucji podążają jedną i drugą drogą. Przede wszystkim w realizacji ślubu ewangelicznego ubóstwa winni iść *śladami Chrystusa, który dla nas stał się ubogi, i Maryi, która zajmuje pierwsze miejsce wśród pokornych i ubogich Pana*⁹³. Podobnie przełożeni w kierowaniu wspólnotą powinni iść *śladami Boskiego Mistrza i Dobrego Pasterza* oraz przyswajać *sobie macierzyńskie uczucie Niepokalanej Dziewicy*⁹⁴.

Nie mamy najmniejszej wątpliwości, że według Konstytucji marianie winni przede wszystkim naśladować swoją Niepokalaną Patronkę. Na koniec zapytajmy: w jaki sposób i w czym mają Ją naśladować?

Brzmienie tytułu tego komentarza sugeruje, aby **naśladować Maryję w Jej niepokalaności**. Stąd rodzi się kolejne pytanie: jak ludzie grzeszni mogą naśladować Maryję Niepokalanie Poczętą? Przecież w przeciwieństwie do Niej urodzili się w grzechu pierworodnym. Tak, to prawda. Jednak zauważmy za przywoływanym już Listem PAMI: *Niepokalane Poczęcie nie uwalnia Dziewicy, mimo iż jest pełna łaski (por. Łk 1, 28), od Jej ziemskiej kondycji, ze wszystkim tym, co ona z sobą niesie – cierpieniem, ciemnością, wewnętrzną walką i udziałem w bólach istnienia*⁹⁵. Według innego dokumentu Maryja *urzeczywistniła ludzką kondycję, która przechodzi przez rozwój, poszukiwania, bóle, słabości i ograniczenia. Jeśli sam Jezus doświadczył kuszenia, nic nie pozwala nam wykluczać Maryi z podobnej sytuacji. Jej świętość nie została Jej udzielona za jednym razem w sposób dokonany. O tej drodze świadczą sceny z zaginięcia Jezusa w Świątyni („Jego rodzice nie rozumieli” Łk 2, 50) oraz opisujące Maryję interweniującą w życiu publicznym Jezusa*⁹⁶. Stąd też pomimo niepowtarzalności i jedyności przywileju Niepokalanego Poczęcia, wnikając głębiej w teologię tego dogmatu, możemy w Nim odnaleźć elementy, które bez trudu można realizować w naszym życiu.

⁹¹ TAMŻE, 231.

⁹² TAMŻE.

⁹³ K 43.

⁹⁴ TAMŻE, 63.

⁹⁵ *Matka Pana*, 48, 354.

⁹⁶ GRUPA Z DOMBES, *Maryja w Bożym planie...*, nr 271, 369.

Wróćmy do wspomnianych na samym początku dwu aspektów interesującej nas teologicznej prawdy: pozytywnego – obdarowanie pełnią łaski, czyli niezwykłą świętością; oraz negatywnego – zachowanie od grzechu pierworodnego. Wyżej wspomniane dwa aspekty Niepokalanego Poczęcia: napełnienie łaską oraz wolność od grzechu pierworodnego i każdego innego, winny stać się fundamentem mariańskiego naśladownictwa Niepokalanej. Chcieć być zawsze napełnionym łaską i walczyć z grzechem (wolną od niego była tylko Ona) – oto nasze zadanie. Jak w praktyce je realizować?

Od strony negatywnej: to **walka z grzechem**. W tym miejscu przypomnijmy sobie dogmat wiary Soboru Trydenckiego, który mówi, że łaskę usprawiedliwienia traci się przez każdy grzech śmiertelny⁹⁷. Pismo Święte poucza nas, że *sprawiedliwość nie uratuje sprawiedliwego, wtedy gdy on zgrzeszy* (Ez 33, 12). Znamy z Pisma Świętego przykłady ludzi, którzy łaskę utracili: pierwsi rodzice, Saul, Dawid, Piotr, Judasz. A św. Paweł wylicza nawet gatunki grzechów wykluczających z Królestwa Bożego: 1 Kor 5, 5-11; Ga 5, 19-21⁹⁸. Natomiast grzechy powszednie nie pozbawiają człowieka łaski uświęcającej, ani jej nie umniejszają⁹⁹, jednak umniejszają gorliwość w dobrym, dysponują człowieka do coraz to liczniejszych grzechów, a w konsekwencji do grzechu śmiertelnego. A więc tylko w pośredni sposób mogą przyczynić się do utraty łaski uświęcającej.

Stąd też naśladować Maryję Niepokalaną to walczyć z grzechem tak śmiertelnym, jak i powszednim. Zachęcają nas do tego Konstytucje, aby unikać „wszelkiego, nawet najmniejszego grzechu”, a gorąco ukochać czystość serca¹⁰⁰; jak również przewycięzać grzech, wzrastając w świętości¹⁰¹. Dwudziesty piąty paragraf stanowi w tym względzie chyba najobszerniejsze wskazanie dla marianów: *Wszelkiego grzechu, jako największego zła, mają bezwzględnie unikać, ze swego życia go wykluczyć, z każdym dniem bardziej się nim brzydzić, nienawidzić go i przed nim się wzdrygać. W miarę sił niech się przykładają do zmniejszenia i niweczenia królestwa grzechu, szczerze i ustawicznie żałując za popełnione winy, a w poczuciu ich niech będą pokorniejsi i nie ufając sobie, czujniejsi i ostrożniejsi wobec niebezpieczeństw, okazji i pokus, skorsi i gorliwsi do pokuty i zadośćuczyny-*

⁹⁷ Por. SOBÓR TRYDENCKI, *Dekret o usprawiedliwieniu*, w: *Breviarium fidei*, VII, 74, 324.

⁹⁸ Por. W. GRANAT, *O łasce Bożej udzielanej przez Chrystusa Odkupiciela*, Lublin 1959, 284-289.

⁹⁹ Por. SOBÓR TRYDENCKI, *Dekret o usprawiedliwieniu...*, VII, 70, 320-322.

¹⁰⁰ Por. K 6.

¹⁰¹ Por. TAMŻE, 23.

nienia, do korzystania z czasu, do odplacenia Bogu miłością za miłość; niech dbają o stałe utrzymywanie sumienia w czystości¹⁰². Przekładając to na język praktyki, należy:

A) Często korzystać ze spowiedzi świętej (przynajmniej dwa razy w miesiącu)¹⁰³, która niszczy grzech i przywraca utraconą łaskę lub ją pomnaża¹⁰⁴;

B) wzbudzać akty żalu doskonałego;

C) wykorzeniać swoje wady przez pokutę i umartwienia¹⁰⁵;

D) praktykować rozmyślenia i rachunki sumienia¹⁰⁶;

E) walczyć z pokusami.

Od strony pozytywnej naśladowanie Niepokalanej to nieustanna **troska o pełnię łaski** w nas. Tu znów przypomnijmy sobie podstawowe prawdy dogmatyczne. Sobór Trydencki naucza, że przy usprawiedliwieniu każdy otrzymuje sprawiedliwość swoją, jaką mu Duch Święty udziela według dyspozycji i współpracy¹⁰⁷. Święty Paweł w Liście do Efezjan mówi, że łaska jest udzielana według *miary daru Chrystusowego* (Ef 7, 4). A św. Piotr napomina, aby wierni rośli w łasce (2 P 3, 18). Apokalipsa mówiąc o sądzie Bożym, zachęca: *Kto jest sprawiedliwy niech wzrasta w sprawiedliwości, a święty niech się bardziej uswięca* (Ap 22, 11). Według teologii łaska uswięcająca może wzrastać (chodzi o intensywność związku człowieka z Bogiem) przez:

A) Czytanie Pisma Świętego¹⁰⁸ i życie sakramentalne¹⁰⁹, zwłaszcza posilanie się Ciałem Pańskim¹¹⁰, które umacnia w nas życie łaski;

B) Szczerą modlitwę¹¹¹;

C) Dobre uczynki¹¹², poprzez które usprawiedliwieni wzrastają w swej sprawiedliwości¹¹³;

D) Pielęgnację cnót, zwłaszcza kardynalnych¹¹⁴ i teologicznych¹¹⁵, cnoty pokory¹¹⁶, oraz cnót związanych ze ślubowaniem rad ewangelicznych¹¹⁷,

¹⁰² TAMŻE, 25.

¹⁰³ Por. D 29.

¹⁰⁴ Por. K 70.

¹⁰⁵ Por. TAMŻE, 83-87; D 55.

¹⁰⁶ Por. K 75, 4-5; D 39.

¹⁰⁷ Por. SOBÓR TRYDENCKI, *Dekret o usprawiedliwieniu...*, VII, 65, 317.

¹⁰⁸ Por. K 66.

¹⁰⁹ Por. TAMŻE, 67, 69-72.

¹¹⁰ Por. TAMŻE, 75, 1.

¹¹¹ Por. TAMŻE, 73-82; D 34-54.

¹¹² Por. K 94-100.

¹¹³ Por. W. GRANAT, *O łasce Bożej...*, 361nn.

¹¹⁴ Por. K 28.

¹¹⁵ Por. TAMŻE, 30-31.

¹¹⁶ Por. TAMŻE, 29.

ukazujących i umacniających świętość Kościoła¹¹⁸, wśród których ubóstwo, będące świadectwem wobec świata i ostoją życia zakonnego¹¹⁹, czystość uważana za znak przyszłego świata¹²⁰ i posłuszeństwo¹²¹, w naśladowaniu Maryi według Konstytucji znajdują swoją szczególną egzemplifikację.

Na koniec zauważmy jeszcze kilkakrotne wzywianie braci marianów do **szerzenia czci Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej**¹²², poprzez rozwijanie kultu maryjnego, zwłaszcza liturgicznego wewnątrz Zgromadzenia, jak i w pracy apostołskiej¹²³; poprzez praktyki osobistej pobożności¹²⁴, zwłaszcza różaniec¹²⁵, pobożne odnawianie ślubów – uroczyste w święto Niepokalanego Poczęcia oraz prywatne z okazji rekolekcji miesięcznych¹²⁶; jak też ustawiczne studium, poprzez które synowie i czciciele Niepokalanej mają poznawać Jej przywileje i zadania w zbawczym planie Bożym¹²⁷.

W służbie tego ostatniego wskazania Konstytucji pozostaje od 1997 r. Centrum Formacji Maryjnej „Salvatoris Mater” w Licheniu, powstałe z inicjatywy ks. Janusza Kumali MIC. Według *Statutu*¹²⁸ celem tej instytucji jest formacja marianów, duchowieństwa i wiernych, zmierzająca do ukształtowania w nich zgodnej z duchem Ewangelii i nauczaniem Kościoła pobożności maryjnej¹²⁹; szerzenie wśród wiernych kultury maryjnej, czyli stylu życia inspirowanego osobą Maryi, Matki Pana, która jest naszą siostrą i nauczycielką w pielgrzymowaniu wiary¹³⁰; oraz w miarę możliwości podejmowanie badań naukowych pogłębiających, wzbogacających, rozwijających, przyswajających i popularyzujących teologię maryjną¹³¹. Cel ten Centrum realizuje poprzez inspirowanie i organizowanie sympozjów, seminariów, sesji naukowych i kursów specjalistycznych o tematyce maryjno-mariologicznej oraz inspirowanie i promowanie badań naukowych, szczególnie w zakresie ludowej pobożności maryjnej¹³². W tym względzie

¹¹⁷ Por. TAMŻE, 39-64; D 2-24.

¹¹⁸ Por. TAMŻE, 21.

¹¹⁹ Por. TAMŻE, 43.

¹²⁰ Por. TAMŻE, 40.

¹²¹ Por. TAMŻE, 56.

¹²² Por. TAMŻE, 18.

¹²³ Por. TAMŻE, 68.

¹²⁴ Por. TAMŻE, 166.

¹²⁵ Por. TAMŻE, 75.

¹²⁶ Por. TAMŻE.

¹²⁷ Por. v, 145.

¹²⁸ *Statut Centrum Formacji Maryjnej „Salvatoris Mater”, „Salvatoris Mater” 1(1999) nr 1, 373-375.*

¹²⁹ Por. *Statut...*, art. 2, §1.

¹³⁰ Por. TAMŻE, §2.

¹³¹ Por. TAMŻE, §3.

¹³² Por. TAMŻE, art. 3, §3.

na szczególne zauważenie zasługuje zorganizowanie kilku sympozjów naukowych, głównie mariologicznych, z których opublikowano większość materiałów¹³³; oraz wydawanie od 1999 r. pierwszego w Polsce w pełni profesjonalnego kwartalnika mariologicznego „Salvatoris Mater”. Centrum podejmuje też działania formacyjne: organizowanie rekolekcji, dni skupienia i spotkań o charakterze maryjnym, promowanie i rozpowszechnianie literatury maryjnej, redagowanie i wydawanie pism maryjnych o charakterze formacyjno-informacyjnym: dwumiesięcznik „Zeszyty Maryjne” oraz kwartalnik „Matka Pokoju”.

***

Podsumowując, możemy stwierdzić, że Patronka marianów to Maryja Niepokalana pełna łaski, czyli obdarzona darem niezwyklej świętości, która patronuje Zgromadzeniu poprzez macierzyńską opiekę (orędownictwo) i wzorczość swego życia. Na koniec przytoczmy jakże znamienne słowa, skierowane przez Jana Pawła II do uczestników kapituły generalnej w 1999 r., które mogą stanowić niejako testament duchowy pozostawiony Zgromadzeniu Księży Marianów Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny: *Drodzy księża marianie, jakże wymowny jest fakt, że wasze zgromadzenie, pierwszy zakon założony przez Polaka, ma charakter wybitnie maryjny i jest związane z Niepokalaną. W XVII w., gdy zaczął się już rysować kryzys wielkiego wówczas państwa polskiego, o. Stanisław Papczyński szukał oparcia w Niepokalanej. Oto jego wskazanie, jakie wam pozostawił: we wszelkich trudnościach uciekać się do Niepokalanej. Wskazanie to przejął o. Papczyński od samego Jezusa, który z krzyża wskazał apostołowi Janowi Maryję jako Matkę. Zawsze pokładajcie wielką ufność w Najświętszej Maryi Pannie, jak tego swoim*

¹³³ Np.: *Różaniec i kontemplacja. Materiały z sympozjum mariologicznego zorganizowanego przez Centrum Formacji Maryjnej „Salvatoris Mater”*. Licheń, 15 marca 2003 roku, red. J. KUMALA, Licheń 2003; *Tajemnica Bożego Miłosierdzia w charyzmacie mariańskim. Materiały międzynarodowego sympozjum teologicznego*. Licheń, 12-16 maja 2003 r., red. J. KUMALA, Licheń 2004; *Pacem in terris. Dar Boga powierzony ludziom. Materiały z sympozjum teologicznego*. Stoczek Warmiński, 31 maja 2003 roku, red. J. KUMALA, Licheń 2003; *Recepcja Marialis cultus w Polsce. Materiały ogólnopolskiego sympozjum mariologicznego*. Licheń, 12-13 marca 2004 roku, red. J. KUMALA, Licheń 2004; *Tota pulchra es Maria. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum mariologicznego z okazji 150 rocznicy ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Matki Bożej*. Licheń, 17-20 maja 2004 r., red. J. KUMALA, Licheń 2004; *Wychowywać do pokoju. Materiały z sympozjum teologiczno-pastoralnego*. Stoczek Warmiński 8 maja 2004 r., red. J. KUMALA, Licheń 2005.

*przykładem nauczył was o. Papczyński. Do Niej z wielką żarliwością się uciekajcie zwłaszcza wtedy, gdy trzeba stawić czoło wielkim zagrożeniom czy sytuacjom kryzysowym*¹³⁴.

Ks. dr Wacław Siwak
Wyższe Seminarium Duchowne (Przemyśl)

ul. Zamkowa 5
PL - 37-700 Przemyśl

e-mail: k_ws@poczta.onet.pl

L'Immacolata - la Patrona dei mariani

(Riassunto)

L'autore studia il contenuto mariano delle Costituzioni della Congregazione dei Padri Mariani dell'Immacolata Concezione di Maria. E' la famiglia religiosa fondata dal beato Stanislao Papczynski (1630-1701) in Polonia nel 1673.

L'articolo è stato diviso in questo modo: 1) L'immagine dell'Immacolata (l'insegnamento delle costituzioni sul mistero dell'Immacolata Concezione); 2) La Patrona dei mariani (intercessione di Maria, l'esempio di Maria).

---

¹³⁴ JAN PAWEŁ II, *Zawsze pokładajcie wielką ufność w Maryi*. Do uczestników kapituły generalnej zgromadzenia Księży Marianów (Ariccia koło Rzymu, 1.07.1999), za: http://www.pokolenie-jp2.pl/info.php?dzial=1999_07_01.